

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
มหาเวทลลสูตร
จากพระไตรปิฎก ภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๐๐

๓. มหาเวทลลสูตร

[๔๔๘] เขวมเม สุตฺ:- เอกํ สมยํ ภควา สāvคญิยํ วิหริติ เขตวเน อนาถ-
 บิณฑกตฺส อารามเ. อถ โข อายตฺมา มหาโกฏฐิโก สāvคญิสมยํ ปฏิสฺสณานา
 อฏฺฐจิตฺ, เยนายตฺมา สāvปฺคฺโต, เทนุปลงฺกมิ; อุปฺปลงฺกมิทฺวา อายตฺมา สāvปฺคฺเตน
 สทฺธํ สมฺโมทิตฺ, สมฺโมทนํยํ กถํ สāvคญิยํ วตฺติสāvเรทฺวา เอกมนฺตํ นิสฺสํ; เอกมนฺตํ
 นิสฺสินโน โข อายตฺมา มหาโกฏฐิโก อายตฺมมนฺตํ สāvปฺคฺตํ เขตทวโจ “ทุปฺปณฺโณ
 ทุปฺปณฺโณติ อวฺโส อจฺจติ, กิตฺตวคฺคา นุ โข อวฺโส ‘ทุปฺปณฺโณ’ติ อจฺจตฺติ”ติ?
 “นปฺปชานาติ นปฺปชานาตฺ”ติ โข อวฺโส คตฺวา “ทุปฺปณฺโณ”ติ อจฺจติ. กิณฺจ
 นปฺปชานาติ? อิทํ ทฺวณฺติ นปฺปชานาติ, อยํ ทฺวณฺตฺมทโยติ นปฺปชานาติ, อยํ
 ทฺวณฺนิโรโรติ นปฺปชานาติ, อยํ ทฺวณฺนิโรธคามินํ ปฏิปทาติ นปฺปชานาติ. “นปฺปชานาติ
 นปฺปชานาตฺ”ติ โข อวฺโส คตฺวา “ทุปฺปณฺโณ”ติ อจฺจตฺติ.

“สāvคญิ”ติ โข อายตฺมา มหาโกฏฐิโก อายตฺมโต สāvปฺคฺตตฺส ภาตฺติ
 อภินนฺทิตฺวา อนนฺทิตฺวา อายตฺมมนฺตํ สāvปฺคฺตํ อุตฺตรํ ปณฺหํ อปฺจติ “ปณฺณวา
 ปณฺณวาติ อวฺโส อจฺจติ, กิตฺตวคฺคา นุ โข อวฺโส ‘ปณฺณวา’ติ อจฺจตฺติ”ติ?
 “ปชานาติ ปชานาตฺ”ติ โข อวฺโส คตฺวา “ปณฺณวา”ติ อจฺจติ. กิณฺจ ปชานาติ?
 อิทํ ทฺวณฺติ ปชานาติ, อยํ ทฺวณฺตฺมทโยติ ปชานาติ, อยํ ทฺวณฺนิโรโรติ ปชานาติ,
 อยํ ทฺวณฺนิโรธคามินํ ปฏิปทาติ ปชานาติ. “ปชานาติ ปชานาตฺ”ติ โข อวฺโส
 คตฺวา “ปณฺณวา”ติ อจฺจตฺติ.

“วิณฺณวณฺ วิณฺณวณฺ”ติ อวฺโส อจฺจติ, กิตฺตวคฺคา นุ โข อวฺโส
 “วิณฺณวณฺ”ติ อจฺจตฺติ? “วิชานาติ วิชานาตฺ”ติ โข อวฺโส คตฺวา “วิณฺณวณฺ”ติ

มธุมนิกาย มุตปณณาสก

[๕. จุฬยมก

ดูจตุตฺติ. กิณฺณ วิชาณาติ? สุตฺตํ วิชาณาติ, ทุกฺขสฺส วิชาณาติ, อทุกฺขม-
 สุตฺตํ วิชาณาติ. “วิชาณาติ วิชาณาตี”ติ โห อากุโธ ตสฺมา “วิญฺเฒาณ”ติ
 ดูจตุตฺติ.

ยา จากุโธ ปณฺณยา ยณฺณ วิญฺเฒาณ, อิม ฆมฺมา สํสฺสจฺจา อุตฺทาหุ วิสํสฺสจฺจา,
 ตพฺภา จ ปนิเมตฺ ฆมฺมานํ วิณิพฺภุชิตฺวา วิณิพฺภุชิตฺวา นานาภรณํ ปณฺณยาเปคฺชนฺติ?
 ยา จากุโธ ปณฺณยา ยณฺณ วิญฺเฒาณ, อิม ฆมฺมา สํสฺสจฺจา, โน วิสํสฺสจฺจา; น
 จ ตพฺภา อิมตฺ ฆมฺมานํ วิณิพฺภุชิตฺวา วิณิพฺภุชิตฺวา นานาภรณํ ปณฺณยาเปคฺ.
 ยณฺณ อากุโธ ปชานาติ, ตํ วิชาณาติ. ยํ วิชาณาติ, ตํ ปชานาติ. ตสฺมา อิม
 ฆมฺมา สํสฺสจฺจา, โน วิสํสฺสจฺจา; น จ ตพฺภา อิมตฺ ฆมฺมานํ วิณิพฺภุชิตฺวา
 วิณิพฺภุชิตฺวา นานาภรณํ ปณฺณยาเปคฺชนฺติ.

ยา จากุโธ ปณฺณยา ยณฺณ วิญฺเฒาณ, อิมตฺ ฆมฺมานํ สํสฺสจฺจานํ โน วิสํสฺสจฺจานํ
 กิ นานาภรณนฺติ? ยา จากุโธ ปณฺณยา ยณฺณ วิญฺเฒาณ, อิมตฺ ฆมฺมานํ สํสฺสจฺจานํ
 โน. วิสํสฺสจฺจานํ. ปณฺณยา ภาเวตพฺพา; วิญฺเฒาณํ ปริณฺเวยยํ. อิทํ เนตํ นานา-
 ภรณนฺติ.

[๔๕๐] “เวทนา เวทนา”ติ อากุโธ ดูจตุตฺติ, กิตฺตาวตฺตา นุ โห อากุโธ “เวทนา”ติ
 ดูจตุตฺติ? “เวเทติ เวเทตี”ติ โห อากุโธ ตสฺมา “เวทนา”ติ ดูจตุตฺติ. กิณฺณ เวเทติ?
 สุตฺตํ เวเทติ, ทุกฺขสฺส เวเทติ, อทุกฺขมุตฺตํ เวเทติ. “เวเทติ เวเทตี”ติ โห
 อากุโธ ตสฺมา “เวทนา”ติ ดูจตุตฺติ.

“สณฺณยา สณฺณยา”ติ อากุโธ ดูจตุตฺติ, กิตฺตาวตฺตา นุ โห อากุโธ “สณฺณยา”ติ
 ดูจตุตฺติ. “สณฺณชานาติ สณฺณชานาตี”ติ โห อากุโธ ตสฺมา “สณฺณยา”ติ ดูจตุตฺติ. กิณฺณ
 สณฺณชานาติ? นิตฺกมฺมี สณฺณชานาติ, ปิตฺกมฺมี สณฺณชานาติ, โฉหิตกมฺมี สณฺณชานาติ,
 โอทาทกมฺมี สณฺณชานาติ. “สณฺณชานาติ สณฺณชานาตี”ติ โห อากุโธ ตสฺมา “สณฺณยา”ติ
 ดูจตุตฺติ.

วคฺค]

๓. มหาเวทถตฺตคฺค

ยา จาตุโส เวทนา ยา จ สณฺเฆา ยญฺจ วิณฺณฺณํ, อิมะ ชมฺมา ตังฺฆุชา
 อุกาหุ วิตังฺฆุชา, ถพฺภา จ ปนิเมตฺตํ ชมฺมานํ วิณิพฺภุชิตฺวา วิณิพฺภุชิตฺวา นานาภรณํ
 ปณฺณเปตฺตุนฺติ? ยา จาตุโส เวทนา ยา จ สณฺเฆา ยญฺจ วิณฺณฺณํ, อิมะ
 ชมฺมา ตังฺฆุชา, โน วิตังฺฆุชา; น จ ถพฺภา อิมะตฺตํ ชมฺมานํ วิณิพฺภุชิตฺวา
 วิณิพฺภุชิตฺวา นานาภรณํ ปณฺณเปตฺตุนฺติ. ยํ จาตุโส เวทเทติ, ตํ สณฺชานาติ. ยํ
 สณฺชานาติ, ตํ วิชานาติ. ตตฺถมา อิมะ ชมฺมา ตังฺฆุชา, โน วิตังฺฆุชา; น จ
 ถพฺภา อิมะตฺตํ ชมฺมานํ วิณิพฺภุชิตฺวา วิณิพฺภุชิตฺวา นานาภรณํ ปณฺณเปตฺตุนฺติ.

[๔๕๓] นิตฺตงฺกุเชน หาตุโส ปณฺจหิ อินฺทฺริเยหิ ปริตฺตฺทฺเชน มโนวิณฺณฺณเณน กิ
 เณยฺยนฺติ? นิตฺตงฺกุเชน จิ อาตุโส ปณฺจหิ อินฺทฺริเยหิ ปริตฺตฺทฺเชน มโนวิณฺณฺณเณน
 “อนนฺโต อากาโส”ติ อากาธานณฺจายคณฺ เณยฺย. “อนนฺตํ วิณฺณฺณนํ”ติ วิณฺ
 ณฺณนณฺจายคณฺ เณยฺย. “นคฺคิ กิณฺจ”ติ ธากิณฺจณฺจายคณฺ เณยฺยนฺติ. เณยฺย ปนาตุโส
 ชมฺมํ เกน ปชานาติ? เณยฺย ไซ อาตุโส ชมฺมํ ปณฺณเปตฺตุนฺติ ปชานาติ. ปณฺณ
 เปตฺตุนฺติ กิณฺจายคณฺ? ปณฺณ ไซ อาตุโส อภินฺเวตฺตุนฺติ ปณฺณเปตฺตุนฺติ ปชานาติ.

[๔๕๔] กติ ปนาตุโส ปจฺจยา ตมฺมาทิกฺขจฺยา อูปปาทายาติ? เทว ไซ อาตุโส
 ปจฺจยา ตมฺมาทิกฺขจฺยา อูปปาทาย: ปโรโต จ ไชโส โยนิโส จ มนฺตีกาโร. อิมะ
 ไซ อาตุโส เทว ปจฺจยา ตมฺมาทิกฺขจฺยา อูปปาทายาติ.

กตฺติ ปนาตุโส องฺเคหิ อณฺุคฺคิตา ตมฺมาทิกฺขจฺยา เจโตวิมฺมุตฺติสตา จ โหติ
 เจโตวิมฺมุตฺติสตานิสฺสา จ, ปณฺณเปตฺตุนฺติ จ โหติ ปณฺณเปตฺตุนฺติสตานิสฺสา จาติ?
 ปณฺจหิ ไซ อาตุโส องฺเคหิ อณฺุคฺคิตา ตมฺมาทิกฺขจฺยา เจโตวิมฺมุตฺติสตา จ โหติ
 เจโตวิมฺมุตฺติสตานิสฺสา จ, ปณฺณเปตฺตุนฺติ จ โหติ ปณฺณเปตฺตุนฺติสตานิสฺสา จ:
 อิทาตุโส ตมฺมาทิกฺขจฺยา ตณฺุคฺคิตา จ โหติ, ตณฺุคฺคิตา จ โหติ, ตณฺุคฺคิตา

มธุมนิกาย มุตปณณาสก

[๕. รุพยมก

นุคฺคหิตา ๑ โหติ, สมณานุคฺคหิตา ๑ โหติ, วิปัสสันานุคฺคหิตา ๑ โหติ. อิมะหิ
 ไช อากุโส ปญฺจทงฺเกหิ อนุคฺคหิตา สมฺมาทิฏฺฐิ เจโตวิมุตฺติผลตา ๑ โหติ เจโต-
 วิมุตฺติผลตานิสฺสา ๑, ปญฺญาวิมุตฺติผลตา ๑ โหติ ปญฺญาวิมุตฺติผลตานิสฺสา จาติ.

[๔๕๓] กติ ปนากุโส ภวติ? ตโยเม อากุโส ภวา: กามภโว รูปภโว
 อรูปภโวติ. กถํ ปนากุโส อายคํ ปุณฺพภวาทินิพฺพตฺติ โหคฺคิ? อวิชฺชานํวณฺณํ ไช
 อากุโส สกฺขตานํ ตณฺหาสมฺภโวชนานํ ตตฺตตฺตทราภินนฺทนา เอวํ อายคํ ปุณฺพภวาภิ-
 นิพฺพตฺติ โหคฺคิ. กถํ ปนากุโส อายคํ ปุณฺพภวาทินิพฺพตฺติ น โหคฺคิ? อวิชฺชา-
 วิราคา ไช อากุโส วิชฺชุปฺปาทา ตณฺหานํโรชา เอวํ อายคํ ปุณฺพภวาทินิพฺพตฺติ น
 โหคฺคิ.

[๔๕๔] กตมํ ปนากุโส ปจํ ฌานนฺติ? อิทากุโส ภิกฺขุ วิจิตฺเตว กามะหิ
 วิจิตฺเตว อภุตฺเตหิ สมฺเมหิ สจิตฺตํ สจิตฺตํ วิเวกํ ปิตฺตํ ปจํ ฌานํ อปฺสํปชฺช
 วิหริติ. อิทํ อากุโส ปจํ ฌานนฺติ. ปจํ ปนากุโส ฌานํ กตฺตกิกนฺติ?
 ปจํ ไช อากุโส ฌานํ ปญฺจกิกํ: อิทากุโส ปจํ ฌานํ สมฺปนฺนสฺส ภิกฺขุโน
 วิตฺถโก ๑ วคฺคติ วิจาโร ๑ ปิตฺติ ๑ สฺสณฺจ จิตฺเตกคฺคตา ๑. ปจํ ไช อากุโส
 ฌานํ เอวํ ปญฺจกิกนฺติ. ปจํ ปนากุโส ฌานํ กตฺตวิปฺปทฺธิ, กตฺตคฺคสมฺมณฺณาคคฺคิ?
 ปจํ ไช อากุโส ฌานํ ปญฺจคฺควิปฺปทฺธิ, ปญฺจคฺคสมฺมณฺณาคคฺค: อิทากุโส ปจํ
 ฌานํ สมฺปนฺนสฺส ภิกฺขุโน กามจุณฺโห ปทฺธิโน โหติ, พฺยาปาโห ปทฺธิโน โหติ,
 ถันมิทฺธํ ปทฺธิโน โหติ, อุกฺกฏกุกฺกฏจํ ปทฺธิโน โหติ, วิจิตฺตจฺฉา ปทฺธินา โหติ; วิตฺถโก
 ๑ วคฺคติ วิจาโร ๑ ปิตฺติ ๑ สฺสณฺจ จิตฺเตกคฺคตา ๑. ปจํ ไช อากุโส ฌานํ
 เอวํ ปญฺจคฺควิปฺปทฺธิ, ปญฺจคฺคสมฺมณฺณาคคฺคิ.

[๔๕๕] ปญฺจิมานิ อากุโส อิททฺริยานิ นานาวิธยานิ นานาโคจฺรานิ น อปฺนํมณฺณสฺส
 โคจฺรวิธํ ปจฺจนฺนุโกนฺติ. เสงฺยถํ? จกฺขุทฺริยํ โสคฺคิทฺริยํ ฆานิทฺริยํ ชฺโชทฺทิตฺริยํ

มธุมนิกาย มุตปณณาสก

[๕. จุพยมก

เวทนียา ชมฺมา. นยิทํ สญฺญาเวทยิตนิโรธํ สฺมาปณฺณตฺถํ ภิกฺขุโน วุฏฺฐจํ ปรณฺญา-
 เยถ. ยตฺถมา จ โห อากุโส อญฺเฆ อายฺยสงฺขารว อญฺเฆ เวทนียา ชมฺมา, ตตฺถมา
 สญฺญาเวทยิตนิโรธํ สฺมาปณฺณตฺถํ ภิกฺขุโน วุฏฺฐจํ ปรณฺญาวยคฺติ. ยทา นุ โห
 อากุโส อิมํ กายํ กติ ชมฺมา ชนฺนติ, อถายํ กายเ อชฺชฌิตอ อวกฺขิตฺโต เตติ,
 ยถา กฆฺจํ อเจตณฺนติ? ยทา โห อากุโส อิมํ กายํ คโย ชมฺมา ชนฺนติ:
 อายฺย อุตฺตมา จ วิณฺณณํ, อถายํ กายเ อชฺชฌิตอ อวกฺขิตฺโต เตติ, ยถา กฆฺจํ
 อเจตณฺนติ.

ยวายํ อากุโส มโต กาลกโต, โย จายํ ภิกฺขุ สญฺญาเวทยิตนิโรธํ สฺมาปณฺโน;
 อิมตํ ก็ นานากรรมนฺติ? ยวายํ อากุโส มโต กาลกโต, ตตฺถ กายสงฺขารว
 นิรุตฺตา ปฏิปฺปตฺตฺตา, วจฺสงฺขารว นิรุตฺตา ปฏิปฺปตฺตฺตา, จิตฺตสงฺขารว นิรุตฺตา
 ปฏิปฺปตฺตฺตา; อายฺย ปริกฺขิโณ, อุตฺตมา อวฺปตฺตนา, อิทฺถิยานิ ปริภินฺนานิ. โย จายํ
 ภิกฺขุ สญฺญาเวทยิตนิโรธํ สฺมาปณฺโน, ตตฺถปี กายสงฺขารว นิรุตฺตา ปฏิปฺปตฺตฺตา,
 วจฺสงฺขารว นิรุตฺตา ปฏิปฺปตฺตฺตา, จิตฺตสงฺขารว นิรุตฺตา ปฏิปฺปตฺตฺตา; อายฺย น
 ปริกฺขิโณ, อุตฺตมา อวฺปตฺตนา. อิทฺถิยานิ วิปฺปตฺตนา. ยวายํ อากุโส มโต
 กาลกโต, โย จายํ ภิกฺขุ สญฺญาเวทยิตนิโรธํ สฺมาปณฺโน, อิทํ เนตํ
 นานากรรมนฺติ.

[๔๔๘] กติ ปนากุโส ปจฺจยา อทุกฺขมตฺตฺตยา เจโตวิมุตฺตียา สฺมาปคฺติยาติ?
 จตฺตาวโร โห อากุโส ปจฺจยา อทุกฺขมตฺตฺตยา เจโตวิมุตฺตียา สฺมาปคฺติยา: อิทากุโส
 ภิกฺขุ ตฺถตฺถ จ ปหานา ทฺถตฺถ จ ปหานา ปุพฺเพว โสมนตฺถโทมนตฺถานํ
 อุกฺกตฺตมา อทุกฺขมตฺตํ อปฺเปกฺขาตฺติปาริสฺสฺสํ จตฺตํ ฌานํ อปฺตมฺปชฺช วิหริติ.
 อิเม โห อากุโส จตฺตาวโร ปจฺจยา อทุกฺขมตฺตฺตยา เจโตวิมุตฺตียา สฺมาปคฺติยาติ.

๑. อ. วิปริภินนานิ

อภุค]

๓. มหาเวทถดถุค

กติ ปนาอุโส ปจจยา อนิมิตฺตาย เจโตวิมุตฺติยา ตมาปคฺติยาติ? เทว ไช
 อาอุโส ปจจยา อนิมิตฺตาย เจโตวิมุตฺติยา ตมาปคฺติยา: ตพฺพนิมิตฺตานญจ มนสิ-
 กาโร, อนิมิตฺตาย จ ชาติฺยา มนสิกาโร. อิม ไช อาอุโส เทว ปจจยา
 อนิมิตฺตาย เจโตวิมุตฺติยา ตมาปคฺติยาติ.

กติ ปนาอุโส ปจจยา อนิมิตฺตาย เจโตวิมุตฺติยา จิตฺติยาติ?

ตโย ไช อาอุโส ปจจยา อนิมิตฺตาย เจโตวิมุตฺติยา จิตฺติยา: ตพฺพนิมิตฺตานญจ
 มนสิกาโร, อนิมิตฺตาย จ ชาติฺยา มนสิกาโร, ปุพฺเพ จ อภิสงฺขาร. อิม ไช
 อาอุโส ตโย ปจจยา อนิมิตฺตาย เจโตวิมุตฺติยา จิตฺติยาติ.

กติ ปนาอุโส ปจจยา อนิมิตฺตาย เจโตวิมุตฺติยา อูฆฺซานายาติ? เทว ไช
 อาอุโส ปจจยา อนิมิตฺตาย เจโตวิมุตฺติยา อูฆฺซานายา: ตพฺพนิมิตฺตานญจ มนสิกาโร,
 อนิมิตฺตาย จ ชาติฺยา มนสิกาโร. อิม ไช อาอุโส เทว ปจจยา อนิมิตฺตาย
 เจโตวิมุตฺติยา อูฆฺซานายาติ.

[๔๕๘] ยา จายํ อาอุโส อปฺปมาณา เจโตวิมุตฺติ ยา จ อากิญจณฺญา
 เจโตวิมุตฺติ ยา จ สุตฺตเยตา เจโตวิมุตฺติ ยา จ อนิมิตฺตา เจโตวิมุตฺติ;
 อิม ฐมา นานคฺตา เจว นานาพฺยวฺชนา จ, อูทาทุ เอกคฺตา พฺยวฺชนเมว
 นานนฺติ? ยา จายํ อาอุโส อปฺปมาณา เจโตวิมุตฺติ ยา จ อากิญจณฺญา
 เจโตวิมุตฺติ ยา จ สุตฺตเยตา เจโตวิมุตฺติ ยา จ อนิมิตฺตา เจโตวิมุตฺติ; อคฺติ
 ไช อาอุโส ปริยาโย, ยํ ปริยายํ อากมฺม อิม ฐมา นานคฺตา เจว
 นานาพฺยวฺชนา จ. อคฺติ จ ไช อาอุโส ปริยาโย, ยํ ปริยายํ อากมฺม อิม
 ฐมา เอกคฺตา พฺยวฺชนเมว นานํ. กตโม จาอุโส ปริยาโย, ยํ ปริยายํ
 อากมฺม อิม ฐมา นานคฺตา เจว นานาพฺยวฺชนา จ? อิทาอุโส ภิกฺขุ
 เมคฺคาตฺถกเตน เจตถา เอกํ ทิสํ ฌรติวฺวา วิหฺรติ. ตถา ทุติยํ. ตถา ตติยํ. ตถา
 จตุตฺถํ. อิติ อุตฺตมโฆ ติริยํ ตพฺพชฺช ตพฺพคฺตตาย ตพฺพาวนฺตํ โถกํ เมคฺคาตฺถกเตน

มธุมนิกาย มุตปณฺณาตก

[๕. ๖ พฤษภาคม]

เจตสา วิบุเณ มหคฺคเตน อปฺปมาเณน อเวเรน อพฺยาปชฺเณน ฌริตฺวา จิหฺรติ.
 กรุณาสฺสคฺคเตน เจตสา ๑ เป ๑ มุทิตาสฺสคฺคเตน เจตสา... อูเปกฺขาสฺสคฺคเตน เจตสา
 เขกั ทิสฺส ฌริตฺวา จิหฺรติ. ตถา ทุติยํ. ตถา ตติยํ. ตถา จตุตฺถํ. อิติ อุกฺขมโฆ
 คิริยํ สํพุทฺธิ สํพุทฺธคตฺตาย สํพุทฺทวนตํ โถกั อูเปกฺขาสฺสคฺคเตน เจตสา วิบุเณ
 มหคฺคเตน อปฺปมาเณน อเวเรน อพฺยาปชฺเณน ฌริตฺวา จิหฺรติ. อयํ อุกฺกตฺวาอูโส
 อปฺปมาณา เจโตวิมุตติ.

กตมา จาตุโธ อากิญจณฺหา เจโตวิมุกฺติ? อิทาตุโธ ภิกฺขุ สัพฺพโธ วิมฺ-
 ฌาณญฺจายตนํ สํตติกมฺม “นตฺถิ ทิณฺณํ”ติ อากิญจณฺหาเยตนํ อุลลํภยฺช จิหฺรติ.
 อโย อุตฺตจฺจาตุโธ อากิญจณฺหา เจโตวิมุกฺติ.

កត្តា ទានុត្ថ តុល្លភាព ទេវតាវិជ្ជា? ឱទានុត្ថ ភិក្ខុ ចរណ៍កត្ត ទានុត្ថ
 រុក្ខមូលកត្ត ទានុត្ថ តុល្លភាពកត្ត ទានុត្ថ ឱទី ឧបទ្វីបធម្មតា “តុល្លភាព ចតុគ្គេន ទានុត្ថ
 ចតុគ្គេន ទានុត្ថ” គឺ. ឧប ទានុត្ថ ទានុត្ថ តុល្លភាព ទេវតាវិជ្ជា.

กตมา จาตุโส อนิมิตฺตา เจโตวิมุตติ? อิทาตุโส ภิกขุ สพฺพนิมิตฺตานํ อมฺนตฺติ-
การา อนิมิตฺตํ เจโตสฺมาจํ อุปตฺตมฺปชฺช วิหริติ. อयํ อุกฺกตาตุโส อนิมิตฺตา
เจโตวิมุตติ. อयํ โส อาตุโส ปริยาโย, ยํ ปริยาโย อากมฺม อิมํ ชมฺมา นานาคฺค
เจว นานาพยณฺชนา จ.

กตโม จาตุโส ปริยาโย, ยัม ปริยายัม อากมฺม อิมะ ชมฺมา เอกคฺฤตา พฺยญฺชนเมต
 นานํ? ราโค โข จาตุโส ปมาณกรโณ, โทโส ปมาณกรโณ, โมโห ปมาณกรโณ.
 เต ชีณาสวสฺส ภิกฺขุโน ปหีนา อฺจุฉินฺนมฺมูตา ตาตาวตฺตูกฺกา อนภาวํกตา อายตฺติ
 อนุปฺปาทชฺมฺมา. ยาวตา โข จาตุโส อปฺปมาณา เจโตวิมฺมุติโย, อฺกุปฺปา ตาตํ เจโต-
 วิมฺมุติ อคฺคมกฺขายติ. ตา โข ปนาทูปฺปา เจโตวิมฺมุติ สฺสญฺเฆว ราเคน, สฺสญฺเฆว โทเสน,
 สฺสญฺเฆว โมहेन. ราโค โข จาตุโส ภิกฺขุโน, โทโส ภิกฺขุโน, โมโห ภิกฺขุโน.
 เต ชีณาสวสฺส ภิกฺขุโน ปหีนา อฺจุฉินฺนมฺมูตา ตาตาวตฺตูกฺกา อนภาวํกตา อายตฺติ

วคฺค]

๓. มหาเวทลุลลสูตร

อนุปปาทขมฺมา. ยาวตา โห อากุโส อากิณฺณจณฺณา เจโตวิมุตฺติโย, อกุปฺปา คาส์
 เจโตวิมุตฺติ อคฺคมกฺขายติ. ตํ โห ปนากุปฺปา เจโตวิมุตฺติ สฺสณฺณา ราเคน,
 สฺสณฺณา โทเสน, สฺสณฺณา โมเหณ. ราโค โห อากุโส นิमितฺตกรโณ, โทโส
 นิमितฺตกรโณ, โมโห นิमितฺตกรโณ. เต ชีณาสวสฺส ภิกฺขุโน ปหีนา อุกฺคินฺนมฺมตา
 คาทาวคฺคฤกฺคา อนภาวักฺคา อายคฺคิ อนุปปาทขมฺมา. ยาวตา โห อากุโส นิमितฺตา
 เจโตวิมุตฺติโย, อกุปฺปา คาส์ เจโตวิมุตฺติ อคฺคมกฺขายติ. ตํ โห ปนากุปฺปา
 เจโตวิมุตฺติ สฺสณฺณา ราเคน, สฺสณฺณา โทเสน, สฺสณฺณา โมเหณ. อโย โห อากุโส
 ปริยาโย, ยํ ปริยาโย อากมฺม อิเม ขมฺมา เขกคฺคา พยฺยชนเมว นานนฺติ.

อิทมโวจายสฺมา ตํวปฺปคฺโค. อคฺคตฺมโน อายสฺมา มหาโกฏฺฐจิกิ อายสฺมา
 ตํวปฺปคฺคสฺส ภาสิตํ อภินนฺทิติ.

มหาเวทลุลลสูตรํ นิฏฺฐิตํ ตตฺถิ.